

Govern Obert | **Participació**

Procés participatiu de la nova Llei de participació
ciutadana de Catalunya

Sessió: Drets de ciutadania i inclusió. La mirada
professional

Índex

1. Presentació	3
2. Metodologia	4
3. Síntesis de resultats	5
3.1 Valors de la Llei.....	5
3.2 Aportacions	6
3.2.1 Compromís institucional	6
3.2.2 Recursos	8
3.2.3 Participació digital	9
3.2.4 Drets de ciutadania i inclusió	9
4. Participants	11

1. Presentació

La Generalitat de Catalunya està impulsant una llei de participació ciutadana per consolidar el model de participació com un dels pilars del govern obert i assentar unes bases sòlides que facilitin la innovació en aquest camp.

Per aquest motiu ha impulsat un procés participatiu per comptar amb tota la ciutadania a l'hora d'identificar els elements clau que la nova llei ha de preveure, amb l'objectiu final de consolidar un model de participació ciutadana de qualitat.

Els objectius d'aquest procés de participació són diversos:

- **Identificar continguts clau** de l'avantprojecte de llei (principis, garanties, drets digitals, iniciativa ciutadana, etc.) com a elements necessaris per a un model de participació ciutadana de qualitat.
- **Identificar elements innovadors** per a la regulació que permetin arribar a més ciutadania i en millors condicions.

En aquest marc, el passat dia 18 d'octubre va tenir lloc en format on line, a través de la plataforma Zoom, una sessió participativa per debatre entorn el **Drets de ciutadania i la inclusió. La mirada professional.**

Aquest informe recull els resultats d'aquesta sessió.

Drets de ciutadania i inclusió: la mirada professional. Grup 1
Com si ho pot ajudar i millorar la participació de la ciutadania?

COMPROMÍS INSTITUCIONAL	RECURSOS	PARTICIPACIÓ DIGITAL	EXERCICI DELS DRETS	ALTRES ASPECTES A TENIR EN COMPTE
La comunicació és clau per afavorir la inclusió. La comunicació és una eina per treballar la inclusió i arribar a tothom. Cal comunicar bé què es farà, perquè ho servirà. A través del procés caldrà definir clarament regles del joc. El RETORN és un element clau que caldrà regular per llei.	Caldrà uns mínims de recursos/infraestructures per l'accessibilitat. Caldrà treballar per l'accessibilitat dels espais físics, de les eines digitals, que haurien de ser ja obligatoris. Més entès, recomanar altres recursos com espai infantil per facilitar...	La participació digital no és accessible a tothom (eines i accessibilitat digital) i cal buscar alternatives. La participació digital a partir de la covid ha crescut molt, i és un canal en el que hi ha diversos col·lectius que tenen dificultats d'accés, tal perquè no tenen destreses digitals, tal perquè no tenen accés. Hi ha una bretxa important en l'accés a aquest mecanisme, per la qual cosa cal buscar alternatives.	La diversitat de les llengües poden afavorir arribar a diferents col·lectius Per els processos només en català dificulta arribar a determinats perfils. Potser caldrà valorar fer processos en altres llengües perquè puguin ajudar a arribar a diferents col·lectius. El nostre és com es pot regular.	Xat: No cal regular però que les sessions de participació tinguin un horari d'entrada i sortida?
El seguiment i l'avaluació també regulats com a obligatoris Són fase clau que caldrà establir.	Calen recursos per fer-la efectiva.	Té avantatges, però per la bretxa digital hauria de ser un complement de la presencial Permet participar: no asincrona, se més eficients. Pensar-la sempre com un complement de la presencial.	Inclusió apartat de drets	
Potenciar la traçabilitat i l'avaluació per millorar la qualitat	La regulació pot anar molt en contra de la participació en els municipis i territoris amb recursos escassos. Hi ha el risc de que a l'obligar per llei a fer determinades coses, els municipis amb menys recursos no ho puguin complir. Això implica que molts territoris quedaràn fora i no podran fer participació. La llei de transparència ja ha sigut experiència.	Cal promoure-la, tot i les dificultats, pel seu potencial És un canvi a recomanar, però tot i les dificultats, cal promoure-la.	Fer el mapa d'agents obligatori com a eina per facilitar diversitat de col·lectius i perfils El mapa d'agents de participació és important. Al reglament de RCHN es regula a l'art. 25 i obliga a fer un cert mapa i això facilita.	
Regular els terminis i els tempos de la participació (els "quan") Caldrà regular els terminis i terminis, per evitar que els resultats de processos o mecanismes s'opugui trigar fins a 10 anys.	Anar més a recomanacions que a obligacions per no encotillar.	Eliminar les barreres a la participació digital Treballa temes de visualització, contrastos, mecanismes d'aportació	Exigir una memòria d'accions realitzades en relació al mapa d'agents. No només fer-ho sinó recolzar accions per arribar-hi.	
Definir bé a què s'adrecja perquè obliga a definir bé la finalitat. Són importants de cara al disseny establir a què s'adrecja. Quan has de definir a què s'adrecja obliga a fer una bona definició de objectius	Els mínims d'accessibilitat / diversitat cal incloure'ls com a fita Si es passen, es poden posar recursos per arribar-hi, si no s'hi arribarà		Cada col·lectiu del mapa d'agents hauria d'aportar elements facilitadors de la participació Hi ha alguns exemples com la traducció de llengua de signes, tenir recursos de persones d'acompanyament a les persones que ho requereixen, pagar un taxi adaptat... i fins i tot poder remunerar la participació i col·lectius en situació molt vulnerables	
Decret previ obligatori que defineix un marc i un cert compromís en relació a l'instrument/procés de participació L'experiència de Ajuntament de Barcelona en	Formació de carres electes i tècnics per emmarcar i promoure		Remunerar / compensar per facilitar la participació de determinats col·lectius	

2. Metodologia

La sessió es va estructurar de la següent manera:

- Benvinguda i salutació a càrrec de Miquel Salvador, director general de Participació, processos electorals i qualitat democràtica de la Generalitat de Catalunya.
- Contextualització de la sessió a càrrec d'Andrea Conte, Tècnica jurista de la Subdirecció General de Participació Ciutadana
- Presentació de les persones participants i de la metodologia de la sessió a càrrec d'INDIC
- Primera reflexió: Els valors que han d'inspirar la llei
- Segona reflexió: Aportacions a la futura llei
- Conclusions i valoració de la sessió

Una vegada presentada i contextualitzada la sessió es van organitzar dos moments de reflexió. Un primer moment per identificar els valors que han d'inspirar la futura llei i que, per tant, cal tenir presents a l'hora de formular propostes. Un segon moment per debatre i recollir aportacions a tenir en compte des de la perspectiva dels drets de ciutadania i inclusió. Tot i que les persones participants podien fer aportacions a qualsevol aspecte de la futura llei, es va posar el focus en alguns elements centrals:

- El compromís institucional i el paper de les administracions
- Els recursos necessaris per promoure una participació inclusiva de qualitat
- La participació digital
- Els drets de ciutadania i la inclusió

A continuació es recullen els resultats d'aquest treball.

3. Síntesis de resultats

3.1 Valors de la Llei

Les persones participants van poder triar un màxim de 5 valors d'entre un panell que contenia més d'una trentena de valors.

Els resultats d'aquesta tria va ser el següent:

Valors	Ponderació	Valors	Ponderació
Qualitat	6	Comunicació	2
Flexibilitat	6	Treball en xarxa	2
Equitat	5	Sostenibilitat	2
Simplicitat	5	Planificació	1
Transparència	4	Confiança	1
Compromís	3	Seny	1
		Iniciativa	1

3.2 Aportacions

3.2.1 Compromís institucional

S2.1 Valorar adequadament els pros i contres de regular mesures fer facilitar la inclusió als processos de participació

Cal valorar i pensar bé la conveniència d'incorporar o no mesures adreçades a facilitar la inclusió als processos de participació. D'una banda, existeix el risc que l'excés de regulació tiri enrere a molts ajuntaments que no disposen dels recursos necessaris per garantir la inclusió i que, per evitar incomplir la llei, decideixin no fer processos de participació. A més a més, quan s'estableixen obligacions cal pensar en com es farà el seguiment dels complimentes o incompliments. Què passarà si algú les incompleix? Es podrien arribar a impugnar processos que no haguessin complert la norma?

D'una altra banda, es valora la necessitat de regular per fer prendre consciència de la importància de la inclusió en els processos de participació i no dependre de la sensibilitat tècnica i política. Existeixen experiències com per exemple el Decret sobre la escola inclusiva en l'àmbit de l'educació que tot i tenir mancances i que no s'està complint, ha permès avançar en la línia de la inclusió i, per exemple, les entitats i col·lectius l'aprofiten com un element al que aferrar-se per exigir determinades mesures. És a dir, que si no es regula i es força una mica sobre una determinada qüestió, sovint no s'acaba fent res en aquell àmbit i les entitats i la ciutadania tampoc tenen eines per reclamar.

S2.2 Valorar a quines administracions cal aplicar la llei

Les realitats de les grans ciutats i les altres parts del territori són molt diverses i els recursos i capacitats que tenen els municipis són molt diferents. Per aquest motiu caldria valorar la possibilitat que determinades obligacions que pugui establir la futura llei només s'apliquessin a determinats municipis a partir d'una certa grandària, a administracions supramunicipals o a la pròpia Generalitat que impulsa moltes polítiques, però encara poques amb participació ciutadana.

S2.3 Establir un document previ obligatori que defineixi un marc i un cert compromís en relació a l'instrument/procés de participació

Es podria valorar incorporar la necessitat d'aprovar un document marc previ al procés de participació que estableixi les regles del joc, la voluntat, els objectius, els terminis, etc. Per exemple, a l'Ajuntament de Barcelona, el reglament de participació ja preveu i recull aquesta possibilitat. A més, definir bé a qui s'adreça el procés obliga també a definir bé la finalitat i els objectius.

S2.4 Millorar la comunicació com a element clau per afavorir la inclusió i la participació de qualitat

La fase de comunicació dels processos de participació és una eina clau per treballar des d'una perspectiva inclusiva i arribar a tothom. Cal comunicar bé què es farà, com es farà, quins són els límits del debat, per a què servirà... A l'inici del procés cal definir clarament les regles del joc i explicar-les de manera que arribin al màxim de gent possible. Això implica, entre altres coses, definir a través de quins canals es farà arribar la informació, en quina llengua, etc. De la mateixa manera, la fase de retorn és un moment clau que cal comunicar bé i explicar què se'n farà de les aportacions i per tant visualitzar l'impacte que ha tingut el procés de participació.

S2.5 Garantir el seguiment i l'avaluació dels processos

El seguiment i l'avaluació dels processos de participació són aspectes que caldria reforçar amb la nova llei ja que són elements cabdals. Més enllà del retorn, cal poder fer traçabilitat de les propostes i garantir el seguiment i l'avaluació dels processos per veure quin recorregut i quins resultats efectius tenen.

S2.6 Regular els terminis i els temps de la participació

D'alguna manera caldria vetllar perquè els terminis i tempos de la participació siguin raonables. No té cap sentit fer processos de participació, per exemple en l'àmbit de l'urbanisme, on els resultats del mateix no s'executen o aproven fins al cap de 10 anys. Per això, caldria regular uns terminis marc per als processos participatius.

S2.7 Processos preceptius: equilibri entre constrènyer i garantir una qualitat mínima.

La perceptivitat de processos en determinats àmbits té aspectes positius, donat que força a que s'introdueixin mecanismes participatius en l'elaboració de determinades polítiques públiques. Però aquesta obligatorietat, a vegades, provoca que s'impulsin processos amb poc convenciment -una mica per complir l'expedient- i amb poc marge de participació real. D'alguna manera caldria vetllar perquè els processos i mecanismes de participació preceptius tinguessin uns mínims que n'asseguessin una certa qualitat.

S2.8 Promoure la iniciativa ciutadana per impulsar processos participatius

La llei hauria de regular la possibilitat de poder impulsar processos de participació deliberatius des de la iniciativa ciutadana, de manera que l'organització de processos en determinats àmbits o polítiques públiques no depengui només de la voluntat de l'administració corresponent sinó que la ciutadania pugui tenir mecanismes efectius per exercir el seu dret a la participació.

3.2.2 Recursos

S2.9 Garantir uns mínims de recursos/infraestructures per a l'accessibilitat

Existeixen uns recursos mínims per facilitar l'accessibilitat als processos que ja haurien d'estar garantits per llei. L'accessibilitat dels espais físics, de les eines digitals, ja haurien de ser obligatoris. Cal establir com a fita aquests mínims. Posar-ho a la llei potser no garanteix per si sol que es disposi dels recursos necessaris, però és el primer pas per aconseguir-los ja que si no es força costarà molt més avançar en aquesta direcció.

A banda d'aquests mínims obligatoris, la llei podria recomanar altres recursos com ara habilitar espais infantils per facilitar la participació de persones que estan a càrrec de cures, suports d'assistents personals, etc.

S2.10 Preveure que la regulació ha d'anar acompanyada de recursos

La regulació, si no s'acompanya de dotació de recursos, pot anar molt en contra de la participació en els municipis i territoris amb recursos escassos. Hi ha el risc de que a l'obligar per llei a fer determinades coses, els municipis amb menys recursos no ho puguin complir. Això podria implicar que molts territoris en quedessin fora i no poguessin fer participació, amb la qual cosa, a la pràctica, la llei tindria un important efecte contraproduent en molts territoris. En aquest sentit, la llei de transparència ja ha aportat una experiència d'aquest tipus. Per tant, com a criteri general, seria bo tendir més a fer recomanacions i establir criteris que no pas establir obligacions.

S2.11 Tenir presents la transversalitat i els diferents marcs legals referents a la inclusió per facilitar la convergència de recursos

Ja existeixen altres marcs legals que parlen d'accessibilitat i d'inclusió. Quan es faci la llei de participació seria bo poder posar en valor aquestes referències, no repetir conceptes o criteris que ja estan en altres lleis i lligar els diferents marcs normatius perquè d'aquesta manera potser és més fàcil aconseguir recursos d'altres departaments o partides pressupostàries que no són estrictament de participació. Ara bé, posar en valor aquesta transversalitat no s'ha de convertir en una dilució de responsabilitats i que l'un per l'altre ningú entomi la responsabilitat de facilitar aquests recursos per la inclusió.

S2.12 Promoure la formació i sensibilització de càrrecs electes i tècnics

En l'àmbit dels recursos, cal preveure i estimular la formació i sensibilització en participació dels càrrecs electes i dels tècnics municipals per tal que tinguin les capacitats i les eines necessàries per poder planificar i executar processos de participació inclusivament de qualitat. La això hauria de servir per a que entenguin i interioritzin la necessitat i oportunitat de fer participació de qualitat.

3.2.3 Participació digital

S2.13 Habilitar estratègies de participació digital com a complement a mecanismes presencials

Les experiències de participació digital poden aportar moltes coses positives, com ara la descentralització, l'asincronia, etc. i han crescut molt arrel del context de la Covid, però encara avui dia existeix una gran esclletxa digital i moltes persones i col·lectius queden exclosos d'aquestes formes de participació, ja sigui per problemes de connectivitat o accés digital o ja sigui per falta de capacitats i habilitats digitals. A nivell municipal, també existeixen aquestes esclletxes i per exemple la majoria de municipis fora de l'àmbit de la província de Barcelona no tenen encara una plataforma digital com ara el Decidim. Per aquest motiu cal promoure aquests mecanismes digitals però concebant-los no com a mecanismes únics, sinó com a complementaris d'altres mecanismes de participació presencial.

3.2.4 Drets de ciutadania i inclusió

S2.14 Incloure un capítol de drets a la futura llei

Es valora la necessitat que la futura llei inclogui un capítol o apartat que expliciti els diferents drets que té la ciutadania vinculats a la participació. Per exemple, el dret a la informació, a l'accés als mecanismes de participació, al retorn, etc. També es valora que un d'aquests drets hauria de ser el de poder aportar informació pròpia per part de la ciutadania i altres agents als processos de participació de manera que la informació amb la que es debati o treballi no sigui només l'aportada pels tècnics o les administracions impulsores.

S2.15 Incloure la obligatorietat de fer un mapa d'agents, i una memòria d'actuació, com a eines per facilitar la participació de la diversitat de col·lectius i perfils

Per tal de facilitar la participació de la diversitat de persones i col·lectius que poden haver en un territori és imprescindible que en el disseny del procés s'inclogui un mapa d'agents que identifiqui qui són els agents cridats a participar i les accions que es realitzaran. Existeixen experiències de regulació en aquest sentit i per exemple el reglament de participació de Barcelona ja inclou aquesta obligatorietat en el seu article 25.

A més, caldria exigir una memòria de les accions realitzades en relació amb aquest mapa d'agents. És a dir poder avaluar quines accions s'han posat en marxa o s'han intentat fer per arribar al màxim de persones i perfils del mapa d'agents elaborat.

S2.16 Promoure l'ús de diversitat de llengües per arribar millor a diferents col·lectius

Fer els processos només en català, o en català i castellà, dificulta arribar a determinats perfils de diverses comunitats lingüístiques. Potser caldria valorar fer difusió i/o processos en altres llengües perquè això pot ajudar a arribar millor a diferents col·lectius. Es planteja el dubte, però, de fins a quin punt aquest aspecte s'hauria de regular i com fer-ho.

S2.17 Incloure mesures proposades pel propi mapa d'agents per facilitar la participació inclusiva.

Les persones i col·lectius que normalment no participen perquè tenen dificultats per fer-ho són les que millor poden proposar mesures per superar les barreres existents. Hi ha recursos que sovint s'han reivindicat com ara la traducció en llengua de signes; recursos de suport personal a persones que ho necessiten; pagament d'un taxi adaptat per facilitar el desplaçament; o fins i tot plantejar la remuneració o compensació a persones en situació de molta vulnerabilitat que podrien facilitar la participació de determinats col·lectius.

S2.18 Enfortir les comissions de seguiment

Incorporar la mirada inclusiva en la comissió de seguiment dels processos de participació ja des del principi reforçaria la inclusivitat dels processos.

S2.19 Impulsar estratègies que facilitin la participació diversa

Existeixen diferents estratègies que poden facilitar la participació i que es podrien recomanar en la futura llei com ara combinar espais presencials i digitals, preveure espais en diferents franges horàries, descentralitzar les sessions presencials, etc.

S2.20 No regular les diferents modalitats perquè pot limitar-ne la creativitat

Es valora que regular els diferents tipus de modalitats participatives podria coartar la creativitat, l'experimentació i la innovació. Però, en canvi, si que es poden establir alguns criteris. Per exemple, en determinats processos caldria possibilitar la participació de persones que no estan empadronades com ara veïns de segona residència o persones que treballen en un territori i passen la majoria del seu temps allà.

4. Participants

Entitats i organitzacions

- Espai Tres
- Edas SL
- UAB
- Diputació de Barcelona- Participació
- UOC
- Gabinet CERES
- Ajuntament de Barcelona- Participació Ecologia urbana
- 1 persona pertanyent al moviment feminista

Equip tècnic

- Subdirecció General de Participació
- INDIC